

ויצא ד' ונלחם בגוים

"מי חכם וישמור אלה, ויתבוננו חסדי ה'".
(תהלים ק"ז, מ"ג)

יש חובה להתבונן בהתרחשויות הגדולות שראו עינינו, ולראות את חסדי ה', על אף הצער ואת הנס הגדול על אף הצללים. "ספר ההוויה והתולדה הכללית והאנושית, אנחנו יודעים הננו לקרוא גם כן... גם את הכתב המטושטש הזה של מסיבות המאורעות האלה". ("אגרות ראי"ה" ב' עמ' של"ד).

ה' בעל מלחמות

אמנם יש הסברים ובירורים שונים לגבי פרוץ מלחמה זו, אבל מעל לכל ההסברים, יש ענין פשוט, שיש רבון לעולם, קורא הדורות מראש, שמסדר גם את ענייני המלחמות. "אמר להם הקב"ה: במה עסקתם? אומרים לפניו: רבוננו של עולם... הרבה מלחמות לחמנו. אמר להם... מלחמת אני עשיתי, שנאמר ה' איש מלחמה" (עבודה-זרה, דף ב:). ומכל מלחמה צומחת ישועה — "עושה חדשות, בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות" (ברכת יוצר-אור).

"כשיש מלחמה גדולה בעולם, מתעורר כח משיח... ולפי ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה, ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה" (אורות — "המלחמה" עמ' י"ג). כמובן, יש מקום לבירורים בנוגע לאחריותם של אישים וגופים למלחמה, והרי אפילו מלך מבית דוד דגים אותו, אם יש עליו דין (רמב"ם הלכות סנהדרין ב', ה'), וכל זה, מתוך זהירות כפולה ומכופלת בשמירת הלשון, שהדבר נוגע לכלל ישראל. אבל אין זה גורע מהאמת היסודית, שה' הוא בעל המלחמות.

מלחמות גוג ומגוג

יש השואלים, אם מערכה זו היא חלק ממלחמות גוג ומגוג.

אמנם, קשה לענות לשאלות מעין אלו. וברור כתב הרמב"ם בלשונו הצחה: "וכל אלו הדברים, וכיוצא בהן, לא יידע אדם איך יהיו עד שיהיו. שדברים סתומים הם אצל הגביאים. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו... על כל פנים, אין סידור הוויית דברים אלו

ולא דקדוקיהם עיקר בדת. ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך במדרשות האמורים בעניינים האלו, וכיוצא בהם, ולא ישימם עיקר, שאין מביאים לידי יראה ולא לידי אהבה... אלא, יחכה ויאמין בכלל הדבר" (הלכות מלכים י"ב, ב').
ובאמת, באופן כללי אנו רואים עין בעין בשוב ה' ציון, ובהתגשמות דברי הנביאים:
"נחית בחסדך עם זו גאלת, נהלת בעוזך אל גוה קדשך. שמעו עמים ירגוון, חיל אחז יושבי פלשת" (שמות ט"ו י"ג).

"כה אמר ה' אלקים: בקבצי את בית ישראל מן העמים אשר נפוצו בם, ונקדשתי בם לעיני הגויים, וישבו על אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב. וישבו עליה לבטח, ובנו בתים, ונטעו כרמים, וישבו לבטח בעשותי שפטים בכל השאטים אותם מסביבותם וידעו כי אני ה' אלקיהם" (יחזקאל כ"ח, כ"ה-כ"ו).

"והיום ההוא לה' אלקים צבאות יום נקמה להגקם מצרינו. ואכלה חרב ושבעה ורותה מדמם, כי זבח לה' אלקים צבאות בארץ צפון על נהר פרת. עלי גלעד וקחי צרי, בתולת בת מצרים, לשוא הרביתי רפואות, תעלה אין לך" (ירמיהו מ"ו, י"א-י"ב).

כוחנו הצבאי הוא נס הניסים

העובדה הפשוטה, שכוחנו הצבאי הולך וגובר ושנחלנו עכשיו נצחון מוחץ שלא היה כמותו מאז חזרנו לאדמתנו, מהווה נס גדול. והנה רשימה של עדים נאמנים על כך:

א) הגמרא (בבא-מציעא ק"ו, א') קובעת, שהתגברות דוד על הדוב והארי, היא בגדר נס — נס קטן, "ניסא זוטא". ומה הנס? מסבירים שם התוספות, שהופעת רוח הגבורה והדעת להלחם, היא נס. אם כך, הגבורה להלחם, בצירוף הכשרון המלחמתי, מהווים נס.

ב) ומתוך כך, דברי מו"ר הרצ"י קוק שליט"א: "מבואר, כי רוח הגבורה והדעת המתגלה באדם, להתגבר על כוחות המשחיתים ומתנגדים לקיומו, הוא נס המופיע במרומים, בכוח הדחיפה הרוחנית העליונה והפנימית, העושה את ההתעוררות וההתאמצות ואת ההתחכמות וההתגברות לתנופת הצלה והתקומה... על אחת כמה וכמה בענין כל ישראל ומהלך ישועתו, ומעשה הצלתו ותקומתו, שהננו באים כאן במגע ישיר וברור וגלוי, ברוח הגבורה והדעת המופיעה עלינו" ("לנתיבות ישראל", עמ' 171).

ג) וכה לימדנו הרמב"ם במורה-נבוכים (ג', מ"ו), שמביא הרבה פסוקים הקובעים, שרוח ה' היתה שורה על השופטים, כגון יפתח ושמשון, על אף שלא מוזכרת אף נבואה שנאמרה מפיהם ברוח ה'. "וזה הכח הנקרא רוח ה' לא העירה אחד מאלה לדבר דברי הנבואה". והרמב"ם מסביר שאדם שמתעורר לעשות מעשה הצלה גדול, נאמר שהיתה עליו רוח ה': "שילוזה לאיש עזר אלקי, שיניעו ויזרזו למעשה טוב גדול, כהצלת קהל חשוב... וימצא בעצמו לזה מניע ומביא לעשות, וזאת תיקרא רוח ה'... וזאת היתה מעלת שופטי ישראל כולם".

וקדם לו בזה תרגום יונתן, שתרגם "רוח ה'" במלים "רוח גבורה מן קדם ה'". וזו גבורת משה רבינו בהרגו את המצרי ובהצלתו את בנות יתרו, וגבורת דוד בהרגו את הדב והארי והפלשת.

ד) אם כן, גם הגבורה כשרה הקרבה היא גילוי של קדושה: "כשכנסת ישראל מתעוררת לתחיה, מוצאה היא פנימה את עוזה וכבודה, וכל הטוהר והקודש הרגיל להמצא בהכנעה ומשמעת, הולך הוא ומתנוצץ בעוז נשמתו של הופעת הגבורה של האומה" (אורות, עמ' ס"ג).

ה) וכן הסביר הראב"ד (בעל ההשגות על הרמב"ם), שביאת אליהו פירושה שיבת הגבורה בליבות בני ישראל: "והיינו דכתיב, הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, לפני בא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים, ולב בנים על אבותם"; כלומר: לב האבות והבנים אשר נפל במ מורד ופחד, וברחו אלה פה ואלה פה, מפני צרותם, ישוב אותו היום לגבורתו, וישבו אלה את אלה, ויתנחמו זה בזה. אמן, וכן ירא בימינו" (פירוש סוף משנה עדויות).

ו) ובדומה לזה, רבי צדוק הכהן מלובלין: "והוא (אליהו) יבוא לפני ביאת המשית, פירוש: שיתגלה כוחו בליבות כל בני ישראל... להשתמש במידת הכעס והנקימה נגד העכו"ם, בזרוע עוז. שיהיה נולד בליבם התעוררות; זה נקרא ביאת אליהו (צדקת הצדיק, סימן רי"ח).

ז) וכן ר' יעקב עמדין, על הכתוב בפרקי אבות (ה, כ') "הוי עז כנמר וגבור כארי... יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו". מה ענין זה לזה? "אלא שארץ מולדתו של אדם חזרת ומקנה לו מידת העזות", ולכן, אז תחזור אלינו מידת העזות (לחס-שמים על אבות).

ח) "ה' צבאות הוא ה' אלקי ישראל, וצבאות ישראל הבאות ה' הם" (אורות עמ' כ"ד). אם כן, גבורות ישראל הם גבורות ה'. וכן אמר דוד מלך ישראל: "ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלקי מערכות ישראל אשר חרפת" (שמואל א', י"ז מ"ה). הקב"ה נקרא "צבאות" על שם צבאות ישראל, על שם צה"ל.

ט) וכן הסביר רבי צבי אלימלך מדינוב במשל, בסגנונו המיוחד: למה משחקים בחנוכה בסביבון ובפורים ברעשן? שרעשן, מסובבים אותו מלמטה, והוא מסתובב למעלה, לא כן הסביבון, שאוחזים בו מלמעלה. כן בפורים, היתה התעוררות מלמטה "צום ושק ואפר יוצע לרבים". אבל בחנוכה התחיל הענין מהקב"ה, שהפיה גבורה בלב הגיבורים שנלחמו ביוונים ונצחום. (ספר "טעמי-המנהגים", עמ' שס"ה, והערה ח').

י) וכן אמר מו"ר הרב צבי יהודה קוק שליט"א, ביום העצמאות שלפני מלחמת ששת הימים:

... "אותו אדם טען לפני טענה נוספת: מדוע לא תאסור הרבנות ללכת לחזות במצעד צה"ל, הרי יש בזה משום "כחי ועוצם ידי"? אולם, אדרבה, אין כל פסול בראיית המצעד, כי משווקרים אנו שה' נותן לנו את הכח הזה לעשות חייל, אין זה "כוחי ועוצם ידי" במובנו השלילי, כי אם לימוד וקיום של תורה: לומדים אנו שעלינו לעשות את המצוה המוטלת עלינו בכוח הזה — כיבושה של הארץ. לא כולם מקיימים את המצוה בייחוד הכונה האמיתית, לא כולם אומרים "לשם ייחודי", לא כולם מקיימים מצוה בשלמות הכוונה, אבל כפרו של דבר מתקיימת המצוה. זוהי מצוה, מצוותם של כלל ישראל ומוטלת על כולנו, ומשום כך, כל השייך אליה, כל כלי-הנשק למיניהם, מתוצרתנו ומתוצרתם של

גויים, כל מה ששייך ליום הזה של קימום מלכות ישראל — הכל הוא קודש" (מזמור י"ט למדינת ישראל).
 וכן, רבינו נסים: "זוכרת כי ה' הוא הנותן לך כוח לעשות חיל" — "הכוח הנטוע באדם" (דרשות הר"ן, דרוש עשירי).

יא) "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך" (דברים כ"ג, ט'), ... שנפשותיהם של ישראל דבקות בשכינה, וכל שכן במחנה... אשר רוח אלקים שוכנת בתוכם (ס' החינוך תקסו).

קשר הגבורה הצבאית עם ימות המשיח מתבטא גם בענין בר-כוכבא, שרבי עקיבא אמר עליו "זה המלך המשיח", אף-על-פי שהיה ידוע לו שאין הוא דמות מלאת קדושה וצדקות במובן הרגיל, וקבע בתור מבחן-אומץ לחייליו קטיעת אצבע, ועורר תרעומת חכמים, על שעושה בני ישראל בעלי מומים. וכן היה אומר לפני היציאה לקרב "לא תסעוד ולא תכסוף" — אל תעזור ואל תשחית (איכה-רבה ב', ה').

וכן מסופר בגמרא (סנהדרין צ"ג, ב'), שחכמים בדקו את מזרגתו הרוחנית והסתייגו ממנו. וכל זה היה ידוע לרבי עקיבא (עיין רדב"ז על רמב"ם, הלכות מלכים י"א, ג).
 ועל מה הסתמך רבי עקיבא בקבעו שהוא המלך המשיח?

הענין מתברר במדרש — אחרי תיאור הצדדים השליליים שבבר-כוכבא — שמציין את הצד העילאי שבו: "ומה היה עושה בן-כוזיבא? היה מקבל אבני בליסטרא באחת מארכובותיו, וזורק והורג מהן כמה נפשות; ועל זה אמר ר' עקיבא כף. על פלא גבורותיו של בן-כוזיבא היה אומר ר' עקיבא שהוא משיח" (מתנות כהונה, שם).

אשרינו שזכינו לראות את קידוש השם הגדול והנורא של גבורת ה', הן הן גבורות ישראל, ועלינו לשמוח בה' "אזור ישראל בגבורה" (תהלים ס"ה, ז').

על במותיך חיל

הצער על גיבורי קדושי ישראל, שחרפו נפשם למות על קדושת העם והארץ, אין בכוחו להעיב על השמחה של השיכלול הנשגב של שיבת הבנים לגבולם. מתוך הבחנה ברורה בין חשבון פרטי לכללי.

מצד אחד — קידוש ה' של נצחון ישראל, ומצד אחד — חילול ה' של הריגת חיילי צה"ל הקדושים בשדה הקרב, ונפילתם בשבי האויב, ושל חילול היום הקדוש והנורא. וקידוש ה' עדיף על חילול ה', כדברי מו"ר הרב צבי יהודה שליט"א:

"לכאורה אפשר לדון: קידוש ה' בבנין מלכות ישראל, מחד גיסא, וחילול ה' — מאידך גיסא. על זה הורו לנו חז"ל בתלמוד ירושלמי (קידושין), כי "קידוש השם גדול מחילול ה'". כמובן, אין עניינו של מאמר חז"ל ללמדנו, כי קידוש ה' גדול יותר מחילול ה', אלא ביאורו, כשהם נמצאים יחד, כשבאותו ענין יש צד קידוש ה' וצד חילול ה', אין אומרים: "ספיקא ושב ואל תעשה", אלא שצד קידוש השם הוא הגדול, המכריע והמחייב. ועל אחת כמה וכמה בקידוש ה' הגדול-האלוקי הזה של כלל ישראל ותקומתו" (מזמור י"ט למדינת ישראל).

ארץ ישראל נקנית ביסורים

ולא עוד, אלא שארץ ישראל נקנית ביסורים — הם גם יסורי האומה על אובדן בחירי בניה. והנה רשימה של עדים נאמנים:

(א) "יענך ה' ביום צרה" — משל לאב ובן שהיו מהלכים בדרך ונתייגע הבן ואמר לאב: 'היכן היא המדינה?' אמר לו: 'סימן זה יהא בידך: אם ראית בית הקברות לפניך — הרי היא המדינה קרובה לך'.

"כך אמר להם הקב"ה לישראל: 'אם ראיתם את הצרות שנתרבו אתכם — באותה שעה אתם נגאלין', שנאמר: 'יענך ה' ביום צרה' (התקופה הגדולה, עמ' ל"א).

(ב) הרמב"ם, ברוח קדשו, סידר הלכות אבל לפני הלכות מלכים ומלחמותיהם. ואולי (מלבד הטעם הפשוט המבואר ע"י הרמב"ם עצמו) רמו לזה.

(ג) "אין בן דוד בא, עד שיתייאשו מן הגאולה" (סנהדרין צ"ו, א). "כי דרך הגאולה בעצמה הוא כזה, שמתוכו מגיעים לידי יאוש, והוא הוא שעושה את הגאולה ומביא את בן דוד הרי היא מתבררת בשלשלת מאורעותינו אלה, של עינויינו וייסורינו שבחבלי לידת העם והארץ" ("לנתיבות-ישראל", עמ' 96, בשם מרן הרב זצ"ל).

(ד) שלושה באין בהיסח הדעת. אלו הן: "משיח, מציאה ועקרב" (סנהדרין צ"ו, א'). לעולם, הגאולה באה בדרכים שהאדם לא ציפה להן, אבל יש הבדל בין מי שזכה לראות ולהבין את ארון הבהיר של התרחשויות, לבין מי שהולך בחושך. זה שמח על כל התעוררות של כח המשיח כעל מציאה, וזה מצטער עליה כעל עקיצת עקרב — כדברי המהרש"א שם.

(ה) הגאון מוילנה, הורה לתלמידיו, מיסדי ראשית הישוב בארץ: "לדעת מראש כי כי בעקבות-משיחא מכל צרה יוצאת ישועה, והישועה באה מתוך צרה, על פי הכתוב: אתחלתא-דגאולה באה דרך חבלים ונעימים... ולפעמים גם בעקיפין... לדעת מראש, יצת צרה היא ליעקב, ממנה ייושע... לדעת מראש כי ארץ-ישראל נקנית ביסורים, אבל בזה היא נקנית ממש. עקבות משיחא באות בהפרעות ומכשולים... "ולכן חלילה לנו לסגת אחור במשהו, אם יהיה ח"ו איזה קושי, איזה מכשלה בדרך עבודתנו, ולהיות בטוחים כי דוקא ממנה יעקב ייושע, ומן המיצר נגיע למרחביה" ("קול התור", פרק א' סעיף י"ג).

(ו) "היחידים הניספים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה ממידת מיתת צדיקים המכפרת. עולים הם למעלה בשורש החיים, ועצמות חייהם מביא ערך כללי לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם בכל ערכיו ומובניו" (אורות, המלחמה, עמ' י"ג).

(ז) האמת ניתנת להאמר, שבמשך כל הדורות נשפך דמינו כמים, ואלפי רבבות ישראל נרצחו על קידוש ה' ומה היתה נחמתינו? ועכשיו, מתנחמים אנו, שבזכות קדושי ישראל, שנלחמו בחרוף נפש, הולכת ונבנית האומה והארץ.

"כה אמר ה': קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה': מגעי קולך מבכי, ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך, נאום ה', ושובו מארץ אויב. ויש תקוה לאחריתך, נאום ה', ושובו בנים לגבולם" (ירמיהו ל"א, י"ד-ט"ז).

נצח ישראל לא ישקר

ורבנו של עולם לא ישיב ידו אחור.
"עצת ה' אשר יעץ להחל אור גאולה... ודאי לא יועילו כל חשבונות העולים בלב אדם שמחשבותיו הבל, נגד עצת ה' העליונה אשר דיבר טוב על ישראל, לכונן אור הגאולה ודרך חיים לשאר עמו" ("אגרות ראי"ה" שע"ח).

"...וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים לאן נלך וליהכן נבוא, ואומר להם הקב"ה: בני, אל תתייראו, מפני מה אתם מתייראים? אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם! לא כגאולה ראשונה כך גאולה אחרונה; גאולה ראשונה, היה לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה. אבל גאולה אחרונה, אין לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה" (פסיקתא-רבתי ל"ו).
"מי שמע כזאת, מי ראה כאלה: היוחל ארץ ביום אחד, אם ייוולד גוי פעם אחת? כי חלה גם ילדה ציון את בניה! האני אשביר ולא אוליד? יאמר ה', אם אני המוליד ועצרתי? אמר אלקיד" (ישעיהו ס"ו, ח'—ט').

ופירוש רש"י שם: "האני אביא את האשה על המשבר ולא אפתח רחמה להוציא עוברת?

כלומר: שמא אתחיל בדבר ולא אוכל לגמור?!"

ואנחנו ממשיכים לבנות ולהבנות בשכלול הנשגב של שיבת הפנים לגבולם, בהופעת האורות הנוראות של קידוש ה' הגדול, במפלאות תפארת גבורות אלקים צבאות גואל ישראל